

1966 "Jytka" i Hou Havn

Karin og John Simonsen, Strandgade, der har boet i Hou siden 1986, fortæller om, hvordan de oplevede Hou, da de i 1966 kom sejlende til byen for at losse salpeter. Karin og John skriver: "Søndag formiddag 1966 er "Jytka", et 160 tons fragtskib på vej til Hou med en last salpeter i sække fra Norge. Besætning består af skipper, skippers kone (som kok ombord), bedstemand, dæksdreng samt hund og kat. Lige udenfor havnen er der en sandbanke, som "Jytka" ikke selv kan slæbe sig igennem. Havnefoged Nitte kom med en lille fiskekutter og slæbte skibet gennem sandbanken, og lige så stille glider vi ind i havnen. Det er søndag, og vi kan komme ind hos slagteren. Bageren har også åbent, så det er kærkomment med nye forsyninger. Hvordan ser Hou ud for os i 1966? Havnen er kun den, vi ser, når vi i dag står og kigger ud ved kiosken. Vi lægger til ved tværkajen. På den ene side har vi et pakhus og bagved skibsværftet. Værftet, ejet af Erik Pedersen, er i fuld gang med at bygge og reparere skibe. På "Jytka" får vi udskiftet et stykke dæksplanke udført af Ove Jensen, som var tømrersvend på værftet, og som senere blev havnefoged i Hou. På den anden side af havnen lå motorfabrikken, som også var i fuldt sving med Bent Færgemann som ejer og leder. Der var også et slæbested, hvor man kunne leje robåde.

Købmand Rasmussens forretning, som lå midt på "Alexandra Plads", var noget af en oplevelse. En butik som osede af hygge og gamle dage. Der var plankegulv og en købmandsdisk med skuffer til mel, sukker osv., og den blev kaldt Købmandsgården. Lige oppe i gaden var der kro, slagter, bager og nok en købmand.

Billede af købmandsgården fra 1930

Det var en svir for os at komme til Hou - og lige midt i byen. Mange gange lå vi langt ude ved en beskidt kaj og lossede og lastede. Der var også fiskehandler, mejeri og posthus. Der var endvidere tog mellem Hou og Odder, og skinnerne gik der, hvor der i dag er amtsvej. På Lærkevej var der lige startet en elforretning og fotoforretning ved Bente og Kaj Schou. På Vestergade var der en manufakturforretning – ejet af Signe og Svend Hjortshøj. Jeg var i butikken og købte lidt til børnene, da vi pludselig hørte sirener med fuld udrykning på vej til Hou. Svend siger: "Der ligger et skib i haven og losses, der er nok sket en ulykke dernede". De vidste jo ikke, hvem jeg var, men jeg skyndte mig afsted. Til min store lettelse var det ikke hos os, der var sket noget.

Angående losning af salpetersækkene: Skibets besætning, skipper og bedstemand var i lasterummet. De lagde sækkene i et slæng med ti sække i hvert slæng.

Dæksdrengen stod ved spillet og hejsede slængene op med vores lastebom, som var monteret på masten. På land stod "Falleralle" og Egon, som senere blev havnefoged, og tog imod sækkene. Nogle blev kørt ind i pakhuset, og andre losset på vogne og kørt ud til forskellige modtagere. Nitte havnefoged "holdt talje" dvs. han talte, hvor mange sække hver især fik udleveret.

Egon Pedersen – havnefoged

Vagner Petersen – Falleralle

N.C. Færgemann- Nitte

Nitte boede på Skolegade, der hvor præst Hanna og hendes mand Orla bor i dag. Nittes kone havde på det tidspunkt pladsbestillingen til Samsølinien hjemme i stuen. Når man ellers skulle bruge en telefon, var der en stemme, der sagde: "Boulstrup Hou Central", og så kunne man bestille, hvis man skulle udenfor centralens område. Nittes kone var rigtig sød. Hun tilbød, at jeg kunne vaske og hænge tøj op i deres have. Det var jo nogle gange temmelig besværligt med de ret primitive forhold, der var på skibet med to små børn. Vi blev også budt på kaffe. Børnene var to og tre år, og der var dækket op med fint porcelæn og hvid dug. Jeg var noget nervøs, børnene var jo vant til noget mere primitivt i dagligdagen, men der gik nu fint nok.

Dette var en lille beretning om, hvordan vi oplevede Hou for godt 50 år siden".

Karin og John for et par dage siden

Fakta om skibet

"Jytka", en tysk logger, som var en ældre dame, blev bygget i 1899. Oprindeligt lå den i Nordsøen, som moderskib til trawlere, der kom med deres fangst. "Jytka" sejlede så fiskene i land. Efterhånden blev det umoderne med moderskibe, og derfor blev skibet ombygget til et 160 tons fragtskib. I 1957 påmønstrede John skibet som jungmand. John havde i Grenå taget eksamen som sætteskipper. At han netop påmønstrede dette skib på Ærø, viste sig at være skæbnens spil, for John blev senere gift med kaptajnens datter – Karin.

I 1963 købte Karin og John skibet, da Karins forældre skulle bruge penge til et hus og en fiskekutter, som faderen sejlede med fra Hjarnø. Karins forældre var kun sidst i 50-erne, da de "gik i land". "Jytka" havde en motor "Deutsche Werke" på 50-90 hestekraft. Den kunne højst få skibet til at sejle 5-6 knob i timen i godt vejr, og i dårligt vejr kun 3-4 knob. Motoren blev dog hurtigt udskiftet med en 155HK. Nu kunne de i stedet sejle 7-8 knob, også når det var dårligt vejr. Pludselig kunne "Jytka" tage på længere ture med fragt. Der kom også nyt sejl, radiotelefon, ekkolod og nyt lossespil hen ad vejen, som der var penge til det. Karins far havde opkaldt skibet efter sine døtre Jytte og Karin.

Skibets last og last- og losning

Her ser vi John stable sække med cement. Der blev sejlet med alle mulige laster, som cement, eternitplader, vejsalt, korn, drænrør, salpeter og briketter fra Østtyskland. Lastning af salpeter foregik i døgn drift, så man kunne risikere at blive tilsagt til lastning kl. 2 om natten. Det var hårde tider. Det tog ca. 4 timer at få 160 tons salpeter ombord. Der blev sænket en stor snegl ned i lasten, hvor sækkene kom rygende ned på en sliske, og der gik så fire mand og stablede dem i lastrummet. Der var altid otte mand på et skift, de fire sad og spillede kort indimellem – der var nemlig kun plads til fire ved båndet.

Losning i dansk havn med mandskabet som havnearbejdere foregik med eget lossespil og bom, som blev rigget fra masten. Så var skipper og bedstemand havnearbejdere, og kokkedrengen stod ved spillet. Når der blev losset en hel dag, skulle "Jytka" oftest sejle videre straks om natten, så det kunne knibe med søvn sommetider. Senere blev der anskaffet selvstyre, og det var en stor hjælp.

Skibets indretning

Børnene Torben og Birthe

Karin, Birthe og Torben

Skibet var i mange år både familiens hjem og arbejdsplads, så derfor var børnene med fra de var ganske få uger gamle. Familien havde en lejlighed i Horsens, men der var de faktisk kun i julen. Børnene lærte hurtigt, at når de var på dækket, skulle de have redningsveste på. I begyndelsen måtte de have lidt hjælp, men efterhånden blev det en reflex, at skulle børnene på dækket, var det med redningsveste på. De havde trehjulede cykler med ombord, og så gik den vilde jagt rundt på dækket. Der er ingen tvivl om, at det må have været et paradis for børnene på skibet – tæt ved mor og far, og alligevel havde de en stor frihed. Helt agter var der et lille hus, som fungerede som toilet. Det var med hul direkte ned i havet, og skyllet foregik med en slagpøs (en spand med snor i, som kunne hale

vandet op fra havet). En lillebitte kabys med to små gasblus, hvor al maden blev lavet - godt Karin var med. Det kunne hun bare.

Ferskvand ombord var en beholder på dækket, som vel kunne rumme 300 - måske 400 liter. Vandet blev båret ned i kabyssen i en spand. Der var endvidere en lille tank på kahytstaget, hvorfra man kunne tappe vand til kaffe og mindre forbrug.

I kahytten var der et bord og et hjørnearrangement med sofa, hvor alle sad og spiste. Det var trangt, for ud over Karin, John og børnene var der to besætningsmedlemmer. Der var ikke meget plads, så gode ideer var nødvendige. Familien havde opfundet en bakke til pålæg m.v., og den var hængt op fra loftet, så den tog ikke plads på bordet - smart. Hvis man sad på modsat side af bordet på en stol, skulle man flytte sig, for ellers kunne man ikke komme op i kabyssen. I kahytten var der skab med hylder og skuffer samt et lille indbygget klædeskab. Der var også et lille Reflex oliefyr, som kørte på dieselolie. Senere blev der sat en spiral i, så fyret kunne kobles på en radiator i styrehuset, som ellers var uden opvarmning bortset fra udstødningen fra maskinen, som gik den vej op.

I styrbords side på forkanten af dæksbygningen var der en lille sovekahyt med en dobbeltkøje og en mindre håndvask, hvortil der også skulle hentes alt vand fra dækket. I bagbordsside var der en gang ud til dækket med en lodret trappe op til styrehuset. Der fik Karin og John indrettet etagekøjesenge til børnene, og der sov de. Der har sikkert været meget støj, for ofte blev der lastet og losset om natten. Skibet sejlede jo også om natten - med dertil hørende motorstøj og trafik op og ned til styrehuset. Mandskabet boede i et lukaf foran masten, som var indrettet med fire køjer i hver side - to over hinanden. Her var der også et Reflex oliefyr til opvarmning. Der havde tidligere været en ovn til briketfyring, men den var udskiftet på grund af fare for kulilteforgiftning. Der var ingen håndvask. Man forstår godt, at alle benyttede svømmehallerne de forskellige steder, hvor skibet sejlede hen. I alt var der ca. 24m², og man undrer sig over, hvordan 4 voksne og 2 børn kunne klare sig med så lidt plads.

John og Birthe i Hou Havn

Havets Husmænd

Havets husmænd blev ejerne af den danske småskibsflåde kaldt. Flåden var af livsvigtig betydning for forbindelsen mellem de danske øer. På grund af den stigende konkurrence fra andre transportmidler, blev indtjeningen så dårlig, at der ikke var penge til at vedligeholde bådene. Det, at Karin og John havde investeret i en større motor, gjorde, at de kunne tage på længere ture, hvor der var en bedre indtjening. "Jytka" sejlede bl.a. til Norge, Sverige, Tyskland, Polen og Østtyskland.

Tiden gik, og efterhånden skulle Birthe til at gå i skole. Derfor havde Karin og John besluttet, at familien nu skulle "gå i land". John fik arbejde på Drejø-Svendborg ruten, hvor Karin kom til at stå for regnskabet. "Jytka" blev solgt, og familien flyttede til Drejø, hvor Birthe også begyndte i 1. klasse. Færgens økonomi var ikke helt i orden, så da John fik tilbudt et job på færgen til Endelave slog han til, og i 1970 flyttede familien til Endelave, hvor alle var glade for at bo.

Efterhånden kunne John godt tænke sig lidt større udfordringer, så da stillingen som overfartsleder og kaptajn på Hou-Tunø ruten blev ledig, søgte han og fik jobbet. Som tidligere nævnt flyttede Karin og John til Hou i 1986, og det har de ikke fortrudt.

Tilbageblik

Som vi kan læse, var livet ombord på "Jytka" meget primitivt, og der var ingen luksus overhovedet. Det var også meget slidsomt, men når familien tænker tilbage, mindes de det alle som en god tid. John husker, at Birthe ville hjælpe til med arbejdet. Derfor

fik hun en lille pensel, og som 3-4 årig gik hun rundt på skibet og sagde "male" "male". Torben blev ikke afskrækket af det at sejle, for han blev uddannet maskinmester og sejlede en del år, indtil han "gik i land" og blev teknisk chef for Det Nye Teater i Horsens.

Man forstår godt, at det på trods af det primitive liv og meget arbejde har været en god tid, for når man læser artiklen, får man indtryk af tryghed, nærvær, sammenhold, oplevelser, tolerance og en vis form for frihed, der var i denne nu uddøet livsform.

Billederne er fra Filmcentralen, og temaet er Havets Husmænd

Kilder

- Materiale fra Karin og John Simonsen
- Billeder lånt af Karin og John

Artiklen er skrevet af Kirsten Mørk